

után kértek telket a várostól a legtekintélyesebb szegedi vállalatok. Mindenki tudta, hogy az újszegedi kendergyár sikerén buzdult föl valamennyi vállalkozó, de meg volt győződve egyúttal mindenki arról is, hogy a város akkor cselekszik leghelyesebben, ha kivétel nélkül teljesíti valamennyi vállalat kérését. Ma még egyik gyárnak a kérése sem került a közgyűlés elé, mert a szabályrendelet értelmében telekelidegenítési ügyek csak a harmadik közgyűlésen tárgyalhatók érdemben, de már ma meg lehet állapítani, hogy a közgyűlés minden esetben magáévá fogja tenni a tanács javaslatait, amelyek kivétel nélkül kedvező elintéztést indítványoznak.

Eddig a Kertész-féle zárgyár, a Pálffy Testvérek gépgyára, a Rainer Károly és Fia cég asztalosárugyára, Kecskeméti Antal géplakatos, Körmendy Mátyás asztalos, Landesberg Mór cementgyáros kértek telket a várostól, de ezeket a kérvényeket értesülésünk szerint rövidesen több más hasonló kérvény is fogja követni.

Valamennyi gyár és vállalat ipartelepének a kibővítésére kérte a telket. Mindegyik olyan területen, amely most teljesen el van hanyagolva és semmiféle célra föl nem használható. Landesberg Mór kérésén kívül, amelylyel érdemben még nem foglalkozott a közigazgatásnak egyik szerve sem, mindegyik kérvényt pártoló javaslattal terjesztették ugy a gyár- ipari és pénzügyi bizottságok, mint a tanács a közgyűlés elé. És meg kell állapítani azt is, hogy amíg a múlt évben a kendergyár kérése alkalmával akadtak bizottsági tagok, akik ellenzték a város támogatását, addig ma már a gyáripari bizottság ülésein nagyon gyakoriak azok a fölshóalók, akik keveslik a város hozzájárulását. Akkor alig akartak pénzért telket adni, ma már teljesen ingyen is adnak telket, sőt nem egy esetben olyan a javaslat, hogy az esetleges vizállásos terület föltöltésének fele költségét viselje a város.

És még ez is keves áldozat a város részéről. Bizonyos ugyanis az, hogy a szegedi ipar fejlődése elsősorban Szegednek válik a hasznára. A városra előnyös közvetve is, közvetlenül is, ha fejlett, hatalmas ipara van. Hogy miért, azt föllesleges megmagyarázni. És ha ezeket a minden téren érezhető nagy előnyöket figyelembe vesszük és mérlegeljük a helyzetet, akkor rájövünk arra is, hogy *ellenszolgáltatásnak nagyon kevés az az áldozat, amelyet a város az ipar érdekében hoz azokkal az előnyökkel szemben, amelyeket egy fejlett ipari élet a városnak jelent.* Ezt a le nem tagadható tény, amelyet minden, az ipari kérdésekkel csak általánosságban is foglalkozó ember tud, figyelembe kellene venni, akárhányszor ipari vállalatok támogatásáról van szó.

De nézzük azt, mi fog történni a közel jövőben, ha mindegyik vállalkozónak a kérését teljesítette már a város. A Pálffy Testvérek gépgyárát kitelepítik a város belsejéből és a vállalat a közel jövőben kétféle millió korona alaptőkével részvénytársasággá alakul át. A Kertész-féle zárgyár is hatalmas gyárat épít a Kossuth Lajos-sugaruton, ahol kétszer annyi munkás fog dolgozni, mint amennyi most dolgozik a gyárban. Kecskeméty Antal egyenlőre mindegyre fejlődő lakatosműhelyét helyezné a Buvártóban részére kijelölendő területre, de idővel waggonygyárat is építene oda. A Rainer Károly és Fia cég és Landesberg Mór szintén impozáns gyárépületet emelnének régi iparvállalataik részére. Ezek, amiket itt felsoroltunk száraz adatok és ezekből a száraz adatokból megállapítható: minő nagy előnyt jelent a városra az, ha az ipari fejlődés a mostani mederben halad előre.

A szegedi ipar fejlődése érdekében minél előbb meg kell valósítani a munkáslakások kérdését is. Eddig a gyárak azért nem tudtak intelligens, tanult és szakképzelt munkásokat nevelni, mert

a munkások nem találtak megfelelő, egészséges lakásokat. A nálunk kitanult munkások kimentek a külföldre és ott is maradtak, mert a külföldi gyárak mellett megtalálták a jó, olcsó és egészséges lakásokat. Ez nálunk nincs meg, pedig a fejlett ipari életnek egyik legfontosabb alapföltétele a minden tekintetben megfelelő munkáslakás.

Amikor a szegedi ipar fejlődéséről irunk, tethetjük ezt azért, mert *Szegeden a munkáslakások kérdését kedvezően elintézettnak lehet tekinteni.* Perjéssy László kereskedelmi és iparkamarai titkár indította meg azt az akciót, amelynek legbuzgóbb támogatója lett Lázár György dr. polgármester és amelynek célja: egészséges lakásokat építeni a szegedi ipari munkások számára. Ebben az ügyben már értekezlet is volt és az értekezleten létre is jött az elvi megállapodás.

A kérdés kedvező megoldása mellett szól az körülmény, hogy Szegeden a legpraktikusabb módszert választották. Itt úgy kívánják fölépíteni a munkáslakásokat, hogy minden gyár mellé épüljön azokból annyi, amennyire a gyárnak szüksége van. Nem egy csomóba kell építeni a házakat, hanem szétszórtan. A részletkérdések igazán nem fontosak már, az fontos csak, hogy minél előbb megoldást nyerjen a kérdés.

Összegezzük tehát az elmondottakat. A városi hatóságnak az ipari vállalkozásokkal szemben az utolsó hónapokban megnyilvánult jóindulata, amely lehetővé tette, hogy a vállalkozások a várostól jelentős támogatást is kapjanak, megengedik azt, hogy Szeged ipari életéről azt írjuk, hogy az a fejlődés útján van. Remélnünk lehet egyúttal azt is, hogy a támogatás ezentul intenzívebb lesz, ami persze korántsem jelenti azt, hogy kivétel és mérlegelés nélkül mindenkinek fognak támogatni, aki támogatást kér. Két körülmény teheti indokolttá a kérelmet: vagy az eddigi munkásság, vagy pedig a megfelelő tőke és ezzel párosult vállalkozási szellem. Mind a két körülmény biztosíték lehet arra, hogy nem érdemtelenre pazarolja a város támogatását. Ipari életéről persze szó sem lehet addig, míg a munkáslakások kérdése megoldva nincsen és az csak természetes, hogy a városnak a kötelessége a munkáslakások felépítéséről gondoskodni.

Az ipari vállalkozások intenzív és egészséges módszer szerint való támogatásával és a munkáslakások fölépítésével meg lehet és meg is kell Szegeden teremteni azt a kiindulópontot, amelyből egy hatalmas ipari élet fejlődése kezdődhetik meg, olyan ipari életé, amely hivatva van Szegedet az egész ország egyik fontos ipari középpontjává tenni.

Paál Jób.

Beszélgetés Cuvaj Edével. Zágrábból jelentik: *Cuvaj Ede* bán, királyi biztos egy újságíró előtt a következőkben nyilatkozott a helyzetről:

— Nem volt más megoldás, mint ez és ez a segítség is, bizvást el lehet mondani, igazán az utolsó órában jött — így kezdte a királyi biztos. — *A felfordulás már nem is lehetett teljesebb, hiszen az iskolásgyermekek is el voltak bolondítva.* Kimentek az utcára, tanulás helyett nemzeti dalokat énekeltek és bizonyos kétes elemeknek vak eszközei lettek. *Iskolába nem járt senki.* Tartani lehetett tőle, hogy *zavargások fognak kitörni* és a kormány inzultusoknak lesz céltáblája. *Mindezt, ami magyar, bojkottáltak.* Ezen segíteni kellett és tettünk is róla. A preventív intézkedések beváltak. Csak utalok arra, hogy rend van és a diákszájuk már is megszűnik. Terveimmel tisztában vagyok, tudom, mit akarok *s megvan hozzá minden eszközöm,* hogy céljaimat megvalósítsam, akkor aztán nemcsak én, hanem mindenki meg lesz elégedve, akinek szívében fekszik Horvátország jövője és boldogulása. Ez a mostani állapot, ha szemem nem csal, *sokáig fog tartani,* de az eredmény nem maradhat el.

Ifjúkori emlékek.

Abban az időben, amelyre most gondolok, *Thaly* Kálmán még híres poéta volt. Ezt abból tudom, mivelhogy akkoriban minden reggel deákmise végén, amíg a többiek az imádságot mondták „pro imperatore (et rege) nostro“, én térdenállva egy csendesen magamban elstutogott, szerény miatyánkot küldtem az isten trónjához oly könyörgés kíséretében, hogy valamikor oly poétává engedjen a jó Istenem lennem, amilyen most *Thaly* Kálmán...

Oh mennyi naivitás, oh szűzhit, oh áldott ifjuság, oh szent és szép remények kora!

Ebben az időben voltunk lakótársak. Csukássi József és én, soproni diákok. Jóval több immár, mint ötven esztendeje. Ő az ev. liceumba járt, én a bencések gimnáziumába. A véletlen valahogyan összesodort bennünket egy jómódu polgáresaládnál, ahol egy kis szoba volt kettőnk lakása. Az élet, amelyet ott folytattunk, olybá tűnik fel előttem, mint egy remek kompozícióju falfestmény, melyet félig elmosott az idő. Hol kezdődnek a vonalak, hol végződnek, szinte csak sejteni lehet már; de bájos a hajlásuk itt, kedves a találkozásuk amott; egy helyen a tökéleteségnek egy része, amott csak töredéke: az egézsnek búbáját inkább csak érezni lehet, semmint látni, kimutatni és föl is tüntetni valamelyik harmadik személy számára.

Diákok lettünk volna s egészen bizonyos is vagyok benne, hogy rendesen eljárunk az iskolába; de a tanulásunkra semmit sem emlékezem. Csak azt az egyet tudom, hogy én csináltam néha az ő latin penzumát, ő pedig az én szabad fogalmazásaimat. Mert igen eleven szellemű fiú volt s én föltétlen hódoltam írói talentumának. Tudom, hogy kettőnknek volt egy flótája és kettőnknek egy hajszító vasa. Mind a kettőt én kezeltem ügyesebben s én többször égettem el az ő hajját, mint ő az enyémet. Ami a flótát illeti, azt mindketten csak sanyargattuk.

Ketten nagyon hamar megszerettük egymást s mások, nevezetesen az ő kollégái, ugyancsak megszerettek mind a kettőnket is. Lakásunk gyorsan valóságos diákkaszinó lesz. Az Olympus felhői sem lehettek sűrűbbek, mint e szobában a dohányfüst, se az érzelmek szárnyalóbbak az istenek tanyáján, mint a mienken. Hiszen, akik odajártak, velünk együtt mind az Olympuson tul jártak vágyaikkal, kivéven mikor tarokkoltunk. A nagyobb rész a színészdicősögre vágyott. Szinte mind azok akartunk lenni s azt hiszem, a bolondok házához jobban hasonlított a tanyánk, mint egy tisztességes Olympus-hoz, mikor egyszerre hire jött, hogy *E. Kovács* Gyula — gondolom Beregszászon — beállott színésznek. Volt közöttük egy lelegény, tán *Kéry* Kálmán, aki valahol *Kovács* Gyulával járt iskolába. S a történet, hogy ime egyik kollégánk volt kollégája, a kit mi már e lépésénél fogva is testvérnek s olybá vettünk, mintha mindnyájan jártunk volna vele valahol iskolába: tehát a történet, hogy egyik kolégánk kollégája elég bátor volt s átugrotta a Rubikont, ez minket mód nélkül fölzigatott. Napokig csak *Kovács* Gyula boldog bátorságáról beszéltünk. Mi magunk bárhol jártunk, mindenütt ezt a Rubikont láttuk szemünk előtt, mindig az ugrásra készültünk. Szerencsére, egyikünk se ugorta át. Nagyon magas volt a partja: félelmünk szüleinktől. Ez visszatartott mindnyájunkat. De annál féltelenebbül dőzsöltünk vágyában.

Akkoriban Sopronban csak német színészet volt. A bécsi udvari színészek szerettek oda lejárni klasszikus repertoárjukkal. Persze mind ott voltunk egy-egy shakespearei estén s aztán megszerettük a könyvet, természetesen németül, mert hiszen magyar fordítása még akkor nem volt és úgy, ahogy, Sopronban megtanultunk németül: iszonyu fáradhatatlansággal deklamáltuk éjjel-nappal III. Rikárdot.